

Diksteerten, Roegkoppen en Törken

Tellerlikkers en Sodemers. Wie een beetje ingevoerd is in het Groningse dialect weet dat met die termen de inwoners van Winschoten worden bedoeld. Waar de schimpnamen echter vandaan komen is vaak niet bekend. Auteur Dirk van der Heide heeft in zijn boek 'Schimpnamen van Groningen' de meer dan 300 scheldnamen die Groningen rijk is in kaart gebracht. Van Görtvreters, Neuzebieters en Klokkedaiven tot Windhappers en Stoeteters.

door
Arjan Brondijk

WINSCHOTEN - Schimpnamen zijn in de regel al honderden jaren oud. De oorsprong heeft vaak te maken met een bepaalde gebeurtenis, gewoonte, de aard van de bevolking of de gedragingen van de mensen. De schimpnamen stammen uit een tijd dat de mensen in een beperkt, een beetje 'eigen' gebied, woonden en werkten. Bovendien was de sociale controle groot was

Voorbeeld

Een mooi voorbeeld is de totstandkoming van de schimpnamen voor de inwoners van Eenrum en Mensingeweer. Meer dan 100 jaar geleden werd een inwoner van Mensingeweer, Thomas, in Eenrum tijdens schermutselingen neergestoken. Omdat het donker was konden de Mensingeweersters hun gewonde plaatsgenoot niet vinden. Ze gingen daarom bij de huizen langs, tikten op de ruiten en vroegen: 'Heb je Tooms ook gezien?'. De Eenrumers gaan sindsdien door het leven als 'Doodstekers' en de bewoners van Mensingeweer als 'Gloazetickers'.

Idee

Van der Heide kwam op het idee om een boek te schrijven over de schimpnamen door zijn inmiddels overleden oud-buurman Jans van der Molen, een volgens de auteur 'ongediplomeerde intellectueel', die prachtige verha-

len kon vertellen over Groningen en de Groningers. Van der Molen gebruikte prachtige zeggwijzen en uitdrukkingen. Hij noemde bijvoorbeeld de inwoners van Leens geen Leensters, maar 'Boeskoolkoppen'. Hoezo 'Boeskoolkoppen?', dacht Van der Heide. Hij ging op onderzoek uit, verzamelde talloze andere schimpnamen en bracht die in 1998 uit in een boek, getiteld: Groot Schimpnamenboek. Omdat veel mensen in hoofdzaak geïnteresseerd zijn in de schimpnamen van steden, dorpen en gehuchten in hun eigen provincie, kwam het idee om voor iedere provincie afzonderlijk een boekwerk samen te stellen. Eerder in deze serie verschenen de schimpnamen van Drenthe, Friesland, Overijssel en Noord-Holland.

Register

Het Schimpnamenboek van Groningen geeft een overzicht van de pakweg 300 schimpnamen. Alle plaatsen zijn alfabetisch gerangschikt en er is een register van alle scheldnamen opgenomen. Het boek, uitgebracht door Profiel in Bedum, is rijk geïllustreerd met in kleur uitgevoerde tekeningen van Jan Woltring, een leerling van Marten Toonder. Het boek kost 12,50 euro en is verkrijgbaar in de boekhandel, via media Expresse en bij Uitgeverij Profiel.

WINSCHOTEN – Schimpnamen zijn in de regel al honderden jaren oud. De oorsprong heeft vaak te maken met een bepaalde gebeurtenis, gewoonte, de aard van de bevolking of de gedragingen van de mensen. De schimpnamen stammen uit een tijd dat de mensen in een beperkt, een beetje 'eigen' gebied, woonden en werkten. Bovendien was de sociale controle groot was

Voorbeeld

Een mooi voorbeeld is de totstandkoming van de schimpnamen voor de inwoners van Eenrum en Mensingeweer. Meer dan 100 jaar geleden werd een inwoner van Mensingeweer, Thomas, in Eenrum tijdens schermutselingen neergestoken. Omdat het donker was konden de Mensingeweersters hun gewonde plaatsgenoot niet vinden. Ze gingen daarom bij de huizen langs, tikten op de ruiten en vroegen: 'Heb je Tooms ook gezien?'. De Eenrumers gaan sindsdien door het leven als 'Doodstekers' en de bewoners van Mensingeweer als 'Gloazetickers'.

Idee

Van der Heide kwam op het idee om een boek te schrijven over de schimpnamen door zijn inmiddels overleden oud-buurman Jans van der Molen, een volgens de auteur 'ongediplomeerde intellectueel', die prachtige verha-

len kon vertellen over Groningen en de Groningers. Van der Molen gebruikte prachtige zeggwijzen en uitdrukkingen. Hij noemde bijvoorbeeld de inwoners van Leens geen Leensters, maar 'Boeskoolkoppen'. Hoezo 'Boeskoolkoppen?', dacht Van der Heide. Hij ging op onderzoek uit, verzamelde talloze andere schimpnamen en bracht die in 1998 uit in een boek, getiteld Groot Schimpnamenboek. Omdat veel mensen in hoofdzaak geïnteresseerd zijn in de schimpnamen van steden, dorpen en gehuchten in hun eigen provincie, kwam het idee om voor iedere provincie afzonderlijk een boekwerk samen te stellen. Eerder in deze serie verschenen de schimpnamen van Drenthe, Friesland, Overijssel en Noord-Holland.

Register

Het Schimpnamenboek van Groningen geeft een overzicht van de pakweg 300 schimpnamen. Alle plaatsen zijn alfabetisch gerangschikt en er is een register van alle scheldnamen opgenomen. Het boek, uitgebracht door Profiel in Bedum, is rijk geïllustreerd met in kleur uitgevoerde tekeningen van Jan Woltring, een leerling van Marten Toonder. Het boek kost 12,50 euro en is verkrijgbaar in de boekhandel, via media Expresse en bij Uitgeverij Profiel.

De schimpnaam 'Tellerlikkers' stamt uit de tijd dat de mensen op het platteland nog niet uit etensborden aten, maar gezamenlijk uit een grote ijzeren (koeken)pan, die midden op tafel stond. De Winschoters, althans de bovenlaag van de bevolking, voelden zich meer dan de plattelanders en aten wel uit etensborden. De plattelanders vonden dat eigenwijs. Vandaar de naam 'Tellerlikkers'. Het beeld van de Tellerlikker staat bij Theater De Klinker in Winschoten. ©Richard Riemeijer.

STR 136 12-11-03